

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 14 (57)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2016

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 14 (57). — Рівне: РДГУ, 2016. — 170 с.

Збірник наукових праць містить статті з оптимізації процесу навчання іноземних мов у закладах освіти гуманітарного та технічного напрямів, з питань освіти в ретроспективі та сьогоденні, становлення особистості в контексті парадигми життєтворчості та проблем, реалій і перспектив педагогічного менеджменту, із загальноосвітніх проблем формування особистості, використання особистісно-зорієнтованих, інтерактивних, інформаційно-комунікаційних й інших інноваційних освітніх технологій, історичного досвіду навчання та виховання у дошкільних, загальноосвітніх і вищих навчальних закладах.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, вихователів та вчителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Войтович Ігор Станіславович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету);

Сверлюк Ярослав Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 6 від 30.06.2016 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 10 — 6.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2016

2. Белая А.Л. О роли средств интерактивной коммуникации в обучении иностранному языку / А.Л. Белая, О.Н. Шульга // Женщина. Общество. Образование: м-лы 13-ой междунар. науч.-практ. конф., 17 декабря 2010 г.; Минск. Женский институт Энвила. – Минск, 2011. – С. 284-286.
3. Гейхман Л.К. Интерактивное обучение общению: подход и модель / Л.К. Гейхман. – Пермь, 2002. – Перм. гос. ун-т, 2002. – 260 с.
4. Ковалёва Т.А. Дидактический потенциал подкастов и методика их использования в дистанционной форме обучения иностранному языку / Т.А. Ковалёва // Иностранные языки дистанционном обучении: м-лы III Международной науч.-практ. конф., 23-25 апреля 2009 г.; Пермь. Том 2. – Пермь: Изд-во Перм. гос. техн. ун-та, 2009. – С. 48-55.
5. Сысоев П.В. Методика обучения иностранному языку с использованием новых информационно-коммуникационных Интернет-технологий: учебно-метод. пособ. для учителей, аспирантов и студентов / П.В. Сысоев, М.Н. Евстигнеев – Ростов н/Д: Феникс; М: Глосса-Пресс, 2010. – 182 с.
6. Waragai I. Podcasting interaktiv – Lernende produzieren Lernmaterialien / I. Waragai, T. Ohta, N.M. Raindl // gfl-journal. – 2010. – № 1. – S. 24-48. – Режим доступа: http://gfl-journal.de/1-2010/Waragai_Ohta_Raindl.pdf. – Назва з екрану.

Т.В. ТЕРЕЩЕНКО. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОЦИАЛЬНОГО СЕРВИСА «ПОДКАСТ» КАК ИННОВАЦИОННАЯ МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ ГОВОРЕНИЯ (НА МАТЕРИАЛЕ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА)

Резюме. В статье анализируется методика работы с мультимедийными мобильными приложениями. Для интеграции подкастов в преподавание немецкого языка предлагаются критерии подбора мультимедийных материалов, задания с их применением и для создания собственных материалов.

Ключевые слова: подкасты, интеграция технологий в учебный процесс, говорения.

T.V. TERESHCHENKO. USE OF SOCIAL SERVICE "PODCAST" AS INNOVATIVE METHODS OF TEACHING SPEAKING (BASED ON THE GERMAN LANGUAGE)

The summary. The article analyzes the methods of work with the multimedia mobile applications. For the purpose of integration of podcasts into the teaching of German language criteria for the selection of multimedia materials are offered, as well as the tasks for their using and ways of creating of the own materials.

Key words: podcasts, the integration of technology into the learning process, speaking.

Рекомендовано до друку.

Канд. пед. наук, доц. Л.А. Середюк.

Одержано редакцією 10.05.2016 р.

УДК: 378. 147. 016: 811. 111

Л.В. ГРОНЬ

**ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ВІЛЬНОГО ПЕРЕКАЗУ
СТУДЕНТІВ МОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

Резюме. У статті розглядаються шляхи оптимізації навчання вільного переказу студентів мовних факультетів вищих навчальних закладів. Рекомендовані методичні прийоми, які сприяють ефективному формуванню вмінь мовного оформлення та організації змісту тексту-переказу.

Ключові слова: оптимізація, усномовленнєва компетенція, вільний переказ, методичні прийоми.

Постановка проблеми. З розширенням міжнародного співробітництва в рамках економічної і політичної глобалізації суттєво підвищились вимоги до випускників українських вищих навчальних закладів, в тому числі і мовних спеціальностей. Найважливішим компонентом майбутньої професійної діяльності студентів мовних факультетів є формування та розвиток іншомовної компетенції в усному мовленні. Зокрема, у Програмі для вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців з англійської мови [1], зазначається, що випускники повинні виявити вміння висловлюватись вільно і спонтанно, не відчуваючи браку мовних засобів для вираження думки.

Одним із ефективних засобів розвитку усних комунікативних умінь майбутніх фахівців з іноземної мови є вільний переказ, під яким розуміється передача основного змісту прослуханого (прочитаного) тексту "своїми словами".

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання методики навчання переказу іншомовного тексту розглядається низкою авторів (Л.І. Лазаркевич, К.В. Леонтєва, С.С. Максимчук, В.С. Цетлін, В.А. Щоголева і Б.Г. Скобін та ін.), однак проблема зберігає свою актуальність. Головною причиною, на наш погляд, є низький рівень сформованості усномовленнєвих умінь студентів. Як відмічають дослідники (П.Б. Гурвич, В.В. Матвейченко, В.І. Невська та ін.) і як свідчить наш власний досвід роботи на мовному факультеті ВНЗ, усне монологічне мовлення студентів як молодших, так і старших курсів не відзначається змістовністю, логічністю, оригінальністю, критичністю, емоційністю тощо. Найчастіше перекази характеризуються відсутністю важливих

© Л.В. Гронь, 2016

деталей (Ю.В. Єршомін), використанням випадкових слів оригіналу, недостатньою зв'язністю між реченнями або її відсутністю (Дж. Дей, Д. Фішер). Вказані недоліки нашоухують на думку про те, що студентів спеціально не навчають переказу. Потрібно мати на увазі, що вміння передати зміст сприйнятого тексту (переказ) може бути і чисто навчальним, і мовленнєвим (комунікативним), включеним в усне іншомовне спілкування. Різниця полягає в інструкції: або переказати текст, щоб продемонструвати рівень сформованості навчальних умінь, або переказати зміст тексту співрозмовникові, який цей текст не читав (не чув), з урахуванням ситуації і з певним мовленнєвим завданням.

Невирішеність проблеми навчання переказу підтверджується й тим, що в практиці викладання використовується переважно переказ, близький до тексту. А це призводить до того, що студенти запам'ятовують запропонований текст і відтворюють його майже дослівно. При цьому основне навантаження припадає на оперативну пам'ять, а усномовленнєві вміння, які лежать в основі вільного переказу (переказу основного змісту сприйнятого тексту своїми словами), не розвиваються.

У теорії адаптації переказ розглядається як реконструкція, мислительна перебудова оригінального тексту та його осмислення у процесі запам'ятовування. Переказуючи текст, студент здійснює активну мислительну діяльність, результатом якої є спрощення, адаптація сприйнятого мовленнєвого повідомлення. У процесі редукції відбувається відбір матеріалу, його аналіз, виділення основного, суттєвого, його узагальнення. Перетворення відрізняються складністю і обумовлюються трансформацією і новокомбінуванням як елементів змісту, так і засобів вираження. Отже, репродукція з опорою на ситуацію, задану іншомовним текстом, доволі складна, і потребує проведення певної підготовчої роботи до викладу змісту сприйнятого матеріалу. Однак питання про те, як навчати переказу, залишається до цього часу дискусійним у методиці.

Метою статті є визначення ефективних шляхів оптимізації процесу навчання вільного переказу студентів мовних факультетів ВНЗ на основі порівняльного аналізу методичних прийомів, які використовуються на етапі підготовки до відтворення змісту сприйнятого тексту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз методичних прийомів навчання різних видів переказу іноземною мовою (стислого, детального, вибіркового, вільного) показав, що у підготовці до різних видів переказів є багато спільного. Наприклад, для будь-якого виду переказу потрібен план, при всіх видах переказу потрібні деякі скорочення і видозміни речень і уривків тексту. Однак у залежності від виду та форми переказу ті чи інші прийоми роботи відіграють більшу або меншу роль.

Ми підійшли до вирішення даного питання з точки зору розвитку у студентів базисних умінь вільного переказу, а саме: умінь смислової організації та мовного оформлення власного продукowanego висловлювання. Виходячи з цього, підготовча робота до вільного переказу повинна, по-перше, полегшити виклад розвитку подій або фактів сприйнятого оповідання, по-друге, забезпечити запам'ятання необхідних для переказу елементів тексту, по-третє, полегшити перетворення тексту оригіналу, спрямоване на його скорочення і спрощення.

Одним із традиційних методичних прийомів підготовки до переказу є складення плану [2]. Процес складення плану передбачає виділення логічної структури тексту, що досягається розчленуванням тексту на закінчені смислові частини – “мікротеми” і виділення головної думки кожної частини на основі узагальнення змісту. Ці вузлові речення (“факти”, “смислові віхи”), розміщені в логічній послідовності, є носіями основної смислової інформації повідомлення і можуть бути використані для плану, тобто пункти плану допомагають “організовувати зміст” висловлювання. При цьому розвиваються вміння виокремити і викласти кульмінаційну подію; виділити факти і події, які ведуть до кульмінаційного моменту і пояснюють його; встановити їх логічну послідовність на основі усвідомлення причинно-наслідкових і часових зв'язків та відношень між ними; вміння опустити несуттєві факти, які не порушують логіку розповіді і не сприяють розкриттю теми та основної ідеї оповідання. Але слід відмітити, що не завжди вузлові речення тексту можуть бути використані як пункти плану. У процесі його складення часто виникає необхідність формулювання пунктів плану самими студентами. Цей процес потребує високого рівня абстрактного мислення студентів. Чим більше елементів тексту потрібно узагальнити, тим складніше для студента побудувати узагальнююче речення, яке являє собою основну думку даного фрагмента тексту. Оволодіння цим прийомом сприяє розвитку такого вміння мовного оформлення переказу як вміння будувати речення-замінники (групи речень або абзаців) за умови адекватності їх смислового змісту. З іншого боку, план майже не допомагає керуванню підготовкою до переказу з точки зору його перетворення, оскільки не розвиває вміння здійснювати навчальні дії по скороченню і спрощенню мовної і мовленнєвої форм сприйнятого тексту. Однак пункти плану ніколи не будуть зайвими опорами при викладенні змісту прочитаного чи почутого, якщо сприйнятий текст великого обсягу, хоча мовне оформлення висловлювання план майже не полегшує.

Навчати переказу пропонується за допомогою ключових (опорних) слів [3]. При підготовці до відтворення сприйнятого тексту із нього “виокремлюють” найважливіші моменти, які записуються у вигляді ключових слів та виразів. Ці вербальні опори слугують “смисловими віхами” при переказі. Найефективнішими з точки зору фіксації вузлових моментів, логічної побудови висловлювання і адекватної передачі змісту тексту є іменники і дієслова. Ключові слова, як і пункти плану, здебільшого спрямовані на планування змісту висловлювання та стимулювання мовленнєвомислительної діяльності, а також слугують актуалізації в пам'яті і мобілізації лексичних засобів для формування висловлювання. Спостереження за процесом навчання показали, що студенти легко справляються з переказом за допомогою ключових слів, якщо обсяг тексту невеликий, намагаючись при цьому передати зміст близько до тексту. При збільшенні обсягу сприйнятого тексту навіть ключові слова мало допомагають.

Разом з тим деякі методисти [2, 3] рекомендують при підготовці до переказу складати смислову схему тексту в єдності з мовними опорами. На нашу думку, пункти плану, доповнені ключовими словами для їх розкриття, можуть стати надмірними опорами при навчанні переказу основного змісту своїми словами, тому що переказ за допомогою ключових слів орієнтує студентів на відтворення заданих лексичних одиниць, що в окремих випадках сковує творчість по перетворенню сприйнятого тексту. Являючись опорами для послідовного викладу змісту оповідання і для довільного запам'ятовування елементів тексту, як пункти плану, так і ключові слова полегшують підготовку переказу лише даного тексту, але не сприяють розвитку вмінь організації змісту і мовного оформлення будь-якого сприйнятого повідомлення.

Розкриємо зміст іншого традиційного прийому навчання переказу сприйнятого тексту, а саме: переказ за допомогою запитань [1-5]. Вони також, як і пункти плану і ключові слова, є опорами для забезпечення логічного розгортання висловлювання студентів. Але численні запитання призводять до майже дослівного переказу тексту, що суперечить завданню, яке ставиться перед студентами при навчанні вільного переказу. Вважаємо, що основна їх роль зводиться до контролю розуміння прочитаного (чи прослуханого). Для підтвердження даного висновку ми провели спостереження за процесом навчання вільного переказу за допомогою запитань, які показали, що студенти без труднощів відповідали на поставлені "репродуктивні" запитання, оскільки інформація експліцитно містилась у тексті оригіналу; деякі змогли також самостійно побудувати запитання, дотримуючись логічної послідовності. Але переважна більшість студентів намагались запам'ятати і майже дослівно передати зміст тексту, використовуючи при цьому лексику тексту оригіналу. Незважаючи на установку викласти основний зміст сприйнятого тексту своїми словами, студенти не змогли скоротити і спростити його мовну і мовленнєву форми. В переказах мали місце пропуски інформативно-значущих елементів, порушення логічної послідовності викладу, зв'язності. Безперечно, певною мірою запитання допомагають вичленити з тексту кульмінаційну подію, допомагають встановити і запам'ятати логічну послідовність фактів та подій, які ведуть до неї, але студенти, здебільшого, переказували тільки те, що вони змогли запам'ятати в ході підготовчої роботи за допомогою запитань.

Отже, запитання не стимулюють уміння перетворення і спрощення тексту на смислового та мовного рівнях, а саме: виключення надлишкової інформації, з'єднання вузлових речень тексту за допомогою різних засобів зв'язку, синонімічні заміни, спрощення складних речень і т. ін.

Розглянемо ще один прийом для навчання відтворення сприйнятого матеріалу – переказ шляхом скорочення, спрощення і перефрази тексту. Характер дій по скороченню і спрощенню тексту при його відтворенні зводиться до скорочення тексту на рівні речень, групи речень, абзацу і цілого тексту, коли при викладенні змісту опускаються несуттєві для передачі фабули елементи тексту шляхом виключення надлишкової інформації. До спрощення тексту відносяться дії по розчленуванню складних речень на прості, побудові узагальнюючих речень-замінників, більших за обсягом, а також єдналих речень з метою одержання зв'язного висловлювання. Здійснення таких адаптаційних дій студента відбувається на основі складних мислительних операцій аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння, абстрагування і т. ін., які зводяться до трьох основних процесів: перефрази, узагальнення і виключення.

При виконанні вправ на лексико-граматичний перефраз певних фрагментів сприйнятого тексту (тобто вправ на перетворення тексту) здійснюється розвиток умінь мовного оформлення висловлювання. Студенти поступово усвідомлюють сам "мовний механізм" цих вправ, відбувається оволодіння тією чи іншою мовленнєвою операцією, яка спрямована на заміну, скорочення, спрощення мовної форми сприйнятого тексту. Знання способів мовних і мовленнєвих перетворень на основі семантичної (смислової) еквівалентності полегшує переказ своїми словами. Вправи на перетворення тексту оригіналу викликають необхідність узагальнювати матеріал, виділяти в ньому найсуттєвіше і відсікати несуттєве, стисло викладати зміст сприйнятого тексту своїми словами, тобто творчо.

Висновки. Отже, можна стверджувати, що прийом навчання переказу тексту шляхом його скорочення, спрощення і перефрази є ефективнішим засобом підготовки до переказу своїми словами, ніж навчання переказу за допомогою плану і ключових слів, або за допомогою запитань, оскільки він сприяє розвитку вмінь мовного оформлення висловлювання, без яких неможливе вирішення комунікативного завдання: виклад основного змісту прочитаного (прослуханого) своїми словами. При виконанні вправ на скорочення, спрощення і перефраз розвиваються ті мисленнєві дії, які на основі певної психічної діяльності (аналізу, порівняння, узагальнення і т. ін.) перетворюються в операції, тобто відбувається оволодіння способом дії по перетворенню сприйнятого тексту-оригіналу.

Для визначення порівняльної ефективності зазначених методичних прийомів навчання вільного переказу іноземною мовою був проведений розвідувальний експеримент на першому курсі факультету іноземної філології РДГУ. З цієї метою розроблено три варіанта комплексів вправ згідно основних прийомів навчання переказу: варіант I – шляхом скорочення, спрощення і перефрази тексту, варіант II – за допомогою ключових слів і плану, варіант III – за допомогою запитань. Кількісно-якісний аналіз вільних переказів студентів здійснювався згідно з такими критеріями: адекватне відтворення змісту тексту (змістовність); зв'язність (логічність) побудови висловлювання; рівень перетворення; мовна правильність. Результати зрізу переконливо довели перевагу першого варіанту (навчання вільного переказу шляхом скорочення, спрощення і перефрази тексту), який ефективніший за другий на 8% і на 10% за третій.

Таким чином, одним із шляхів оптимізації навчання вільного переказу іноземною мовою є

застосування на підготовчому етапі основних прийомів перетворення мовної і мовленнєвої форм сприйнятого тексту: скорочення, спрощення і перефрази.

ЛІТЕРАТУРА

1. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання): Проект / кол. авт.: С.Ю. Ніколаєва, М.І. Соловей (кер.), Ю.В. Головач [та ін.]; Київ. держ. лінгв. ун-т та ін., 2001. – 245 с.
2. Анюшкина Г.К. Место пересказа среди других упражнений по развитию навыков устной речи / Г.К. Анюшкина // Научно-методическая конференция по вопросам обучения иностранным языкам в вузах: Тезисы докладов. – Воронеж, 2000. – С. 8-9.
3. Методика обучения иностранным языкам в начальной и основной общеобразовательной школе: учебное пособие для студентов педагогических колледжей / под ред. В.М. Филатова. – Ростов н/Д: Феникс, 2004. – 416 с.

Л.В. ГРОНЬ. ОПТИМИЗАЦИЯ ОБУЧЕНИЯ СВОБОДНОМУ ПЕРЕСКАЗУ СТУДЕНТОВ ЯЗЫКОВЫХ ФАКУЛЬТЕТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Резюме. В статье рассматриваются пути оптимизации обучения свободному пересказу студентов языковых факультетов ВУЗ. Рекомендованы методические приемы, способствующие эффективному формированию умений языкового оформления и организации содержания текста–пересказа.

Ключевые слова: оптимизация, усноречевая компетенция, свободный пересказ, методические приемы.

L.V. GRON. OPTIMIZATION OF TEACHING FREE RETELLING STUDENTS OF FOREIGN LANGUAGE DEPARTMENT AT HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The summary. The work deals with the problem of optimization of teaching free retelling students of foreign language department at higher education institutions. The methodical techniques for effective skills formation of linguistic presentation of own monologue and organizing the contents of the retelling have been recommended.

Key words: optimization, oral speech competence, free retelling, methodical techniques.

Рекомендовано до друку.

Канд. пед. наук., ст. викл. Н.І. Гасва.

Одержано редакцією 12.05.2016 р.

УДК: 378: 811. 111: 37: 373. 54

Н.М. КУЗЛО

ОСОБЛИВОСТІ ПІДСИСТЕМИ ВПРАВ З ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ БУДІВЕЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Резюме. У статті розглянуто особливості підсистеми вправ з формування англomовної лінгвістичної компетенції студентів будівельних спеціальностей згідно із моделлю формування даного виду комунікативної компетенції та відповідно до таких типових задач виробничої діяльності як опрацювання технічної інформації і розробка окремих планувальних інженерно-конструктивних рішень. Також представлено комплекси вправ відповідно до тематичних циклів “Загальна характеристика ескізного робочого будівельного проекту”, “Креслення з примітками”, “Ескізний робочий будівельний проект”.

Ключові слова: англomовна лінгвістична компетенція, підсистема вправ, комплекс вправ, мовленнєві навички, вербально-візуальний комплекс.

Постановка проблеми. Професійна підготовка студентів немовних спеціальностей розглядається через призму комунікативної компетенції, базисним компонентом якої є лінгвістична компетенція. В сучасній методиці процес навчання іноземних мов розглядається як безперервний ланцюг вправ, які виконуються послідовно [13, 67]. Відповідно процес формування англomовної лінгвістичної компетенції здійснюється за допомогою підсистеми вправ.

В зв'язку зі підвищенням попиту до вивчення англійської мови професійного спрямування, проблема створення підсистеми вправ для формування англomовної лінгвістичної компетенції майбутніх інженерів-будівельників є однією із найактуальніших у практичному відношенні.

Актуальність останніх досліджень. Окремі підсистеми вправ для студентів мовних та немовних спеціальностей було розроблено як на формування компонентів лінгвістичної компетенції, а саме граматичного, лексичного та фонетичного компонентів (С.М. Амеліна, Н.Ф. Бориско, В.Д. Борщовецька, Т.П. Василенко, О.М. Вовк, І.Б. Каменська, Т. Ларіна, І.В. Османова, Т.О. Стеченко, З.К. Соломко, С.В. Смолина, В.Г. Терещук, І.П. Тригуб) [1, 2, 3, 4, 5, 7, 10, 11, 12] так і на формування даного виду комунікативної компетенції в усному мовленні і читанні [6, 8]. Вчені розглядають поетапне формування цього компоненту комунікативної компетенції шляхом упровадження у навчальний процес системи вправ у поєднанні зі змістовими і ситуаційними характеристиками комунікативної взаємодії, організацією роботи за темами.

Мета статті – продемонструвати особливості підсистеми вправ у таких домінуючих видах мовленнєвої діяльності як читання і говоріння відповідно до таких типових задач виробничої діяльності як опрацювання технічної інформації і розробка окремих планувальних інженерно-конструктивних рішень.

ЗМІСТ

Руденко В.М. Особистісно-орієнтована професійна освіта: культурно-цивілізаційний контекст.	3
Безкоровайна О.В. Інноваційна діяльність викладача іноземної мови: проблеми теорії та практики.	10
Усач Л.В. Українська національна школа в поглядах провідних діячів філософсько-педагогічної думки.	14
Вербець В.В. Моніторинг ескалації соціально-психологічного дискомфорту особистості.	18
Галатюк Т.Ю. Зміст методологічної культури учня у контексті сучасної парадигми природничої освіти.	22
Сойчук Р.Л. Сутність та особливості використання рефлексивно-експліцитного методу у вихованні національного самоствердження в учнівської молоді.	26
Баліка Л.М. Роль шкільних бібліотек Рівненщини з відродження національного виховання у 90-х роках ХХ ст.	29
Галатюк Ю.М. Особливості проектування творчої навчальної діяльності на основі методу спостереження.	32
Купчик Л.Є. Шляхи реалізації наступності іншомовної освіти у шкільному освітньому дискурсі Австрії.	36
Павлюк Г.С. Виховання міжкультурної комунікації дітей молодшого шкільного віку.	39
Ціпан Т.С. Особливості роботи з текстом на уроках англійської мови.	41
Ковальська Н.О. Педагогічні умови виховання гуманістичного ідеалу молодших школярів у позакласній роботі: теоретичний аспект.	44
Коханевич М.І., Джава Н.А. Формування лексичної компетентності на початковому етапі навчання іноземної мови.	48
Горобець І.А. Методика навчання іноземних мов та її завдання.	51
Середюк Л.А. Проектування комунікативного середовища учнів засобами інтерактивних методик при вивченні іноземної мови.	55
Мороз Л.В., Кушнір Н.В., Ковалюк В.В. Лінгвокультурологічний аспект англійської мови як важливий чинник впливу на мовну ситуацію в Україні.	60
Перова С.В. Критерії та показники сформованості ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології.	63
Павелків К.М. Підготовка майбутніх учителів іноземної мови до професійно-педагогічної діяльності: теоретичний аспект.	69
Вакуленко О.Л. Системна організація ресурсних матеріалів – запорука формування іншомовної комунікативної компетенції у сфері професійного дискурсу.	73
Приймак С.А., Лисюк С.А. Використання методу кейсів в системі професійної іншомовної освіти.	77
Шевченко О.В. Критерії сформованості комунікативної компетентності студентів гуманітарних спеціальностей у процесі вивчення філологічних дисциплін.	80
Божок О.С. Педагогічні умови формування мовно-методичної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.	83
Мороз Л.В., Дуброва А.С., Трофімчук В.М. Використання інноваційних технологій у процесі іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей.	86
Лобанова С.І., Стернічук В.Б. Роль зовнішньої мотивації при вивченні іноземних мов студентами технічних вищих навчальних закладів.	89
Літвінчук А.Т. Інтегративні тенденції сучасної інженерної освіти.	92
Шіба А.В. Формування внутрішньої мотивації студентів-філологів у процесі вивчення іноземної мови.	96
Маковська Г.Я., Пархоменко О.Т. Міжпредметні зв'язки як дидактична проблема при викладанні іноземних мов за професійним спрямуванням.	99
Губіна А.М., Мартинюк А.П. Використання аудіовізуальних засобів навчання іноземної мови у немовних вищих навчальних закладах.	102
Перішко І.В. Критерії оцінювання рівня сформованості фонетичних навичок усного мовлення студентів факультету іноземної філології.	105
Джава Н.А., Пивоварчук Т.О. Завдання, вправи та способи інтеракції під час заняття з іноземної мови.	108
Терещенко Т.В. Використання соціального сервісу «подкаст» як інноваційна методика навчання говоріння (на матеріалі німецької мови).	110
Гронь Л.В. Оптимізація навчання вільного переказу студентів мовних факультетів вищих навчальних закладів.	113
Кузюло Н.М. Особливості підсистеми вправ з формування англословної лінгвістичної компетенції студентів будівельних спеціальностей.	116
Триндюк В.А., Тишко Н.М. Підготовка студентів вищих технічних навчальних закладів до складання міжнародних тестів.	120
Наливайко О.Б. Особливості контекстної підготовки студентів медичних університетів.	123
Івашкевич І.В. Психолого-педагогічний аналіз структури професійної компетентності майбутніх юристів.	127

Ящук Ю.В., Пойнар Л.М. Особливості вираження засобів когезії у китайській мові (на матеріалі Китайських засобів масової інформації).	131
Яницур М.С. Профорієнтаційна підготовка педагогів у розвинутих країнах світу.	134
Герасименко О.А., Феицук Ю.В., Сингаївський Д.В. Конструювання корпусних меблів засобами графічної програми “PRO 100” майбутніми вчителями технологій і профільного навчання.	141
Войтко А.І. Особливості підготовки майбутніх вчителів трудового навчання і технологій до проведення професійних проб з учнями 8-9-х класів.	145
Сіпайло В.О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі підготовки вчителів технологій (на прикладі профілю «Швейна справа»).	148
Яницур Л.А. Розвиток художніх видів діяльності дітей з різними освітніми потребами в умовах спільного навчання.	151
Степанова О.І. Психолінгвістичні основи розвитку мовлення дітей дошкільного віку.	154
Симонович Н.В. Веб-квест як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі трудового навчання.	158
Хоронжєвський О.М. Навчально-методичне забезпечення процесу формування основ гігієнічної культури в учнів основної школи на заняттях трудового навчання.	160
Оксенюк І.В., Панчук А.П. Формування безконфліктної поведінки футболістів під час тренувань.	164
Відомості про авторів.	167